Adviescollege toetsing regeldruk

Aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
De heer drs. P.E. Heerma
Postbus 20011
2500 EA DEN HAAG

Onze referentie
MvH/RvZ/ATR3837/2026-U226

Datum
29 oktober 2026

Onderwerp
Wet bescherming nationale veiligheid door de inlichtingen- en veiligheidsdiensten (Wbnv)

Geachte heer Heerma,

Op 28 augustus 2026 is de *Wet bescherming nationale veiligheid door de inlichtingen- en veiligheidsdiensten* (Wbnv) aan het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) voor advies voorgelegd. Voor dit wetsvoorstel is ook een internetconsultatie gehouden. De reactietermijn eindigde op 11 oktober 2026. De adviestermijn van ATR verloopt op 28 oktober 2026.

Context

Het voorstel vervangt de Wet op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten 2017 (Wiv 2017). Het moet de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD) beter toerusten voor veranderde dreigingen en technologische ontwikkelingen. Daarbij worden de mogelijkheden om gegevens en medewerking van bedrijven te vorderen uitgebreid.

Inhoud van het voorstel

De verplichting om gegevens aan de diensten te verstrekken wordt uitgebreid naar onlineplatforms. Zij moeten op vordering opgeslagen gegevens, historische en actuele gebruiksgegevens en identificerende gebruikersgegevens verstrekken. Voor kredietinstellingen en financiële instellingen wordt de verstrekking van identificerende gegevens, saldogegevens en transactiegegevens verplicht. Deze verstrekking vindt nu op vrijwillige basis plaats. Daarnaast worden de verplichtingen voor aanbieders van communicatiediensten verruimd om gegevens te verstrekken en technische medewerking te verlenen aan interceptie en volgen.

Bedrijven en burgers kunnen bij een zwaarwegende noodzaak worden verplicht gegevens te verstrekken ter bescherming van de instandhouding van het maatschappelijk leven of van de gereedstelling of veiligheid van de krijgsmacht. Verder wordt de bestaande ontsleutelplicht

Contact:
Postbus 16228
2500 BE DEN HAAG
Bezoekadres: Rijnstraat 50
2515 XP DEN HAAG
info@atr-regeldruk.nl
www.adviescollegeregeldruk.nl
Tel: 070-310 86 66

uitgebreid naar geautomatiseerde werken en daarop opgeslagen of verwerkte gegevens bij de inzet van de hackbevoegdheid. Het voorstel verruimt daarnaast de gegevensverstrekking door overheidsinstanties.

De te verstrekken gegevens en de wijze van verstrekking worden voor verschillende verplichtingen nader uitgewerkt bij algemene maatregel van bestuur. Voor een deel van de gegevensverstrekking en technische medewerking voorziet het voorstel in vergoeding van kosten. De vaststelling en vergoeding van deze kosten worden nader geregeld bij ministeriële regeling.

Toetsingskader

ATR beoordeelt de regeldrukgevolgen aan de hand van het volgende toetsingskader:

1. Nuloptie (nut en noodzaak): is er een taak voor de overheid en is wetgeving het meest aangewezen instrument?
2. Zijn er minder belastende alternatieven mogelijk?
3. Is gekozen voor een uitvoeringswijze die werkbaar is voor de doelgroepen die de wetgeving moeten naleven?
4. Zijn de gevolgen voor de regeldruk volledig en juist in beeld gebracht?

1. Nut en noodzaak

De toelichting onderbouwt de noodzaak om de diensten te moderniseren en bespreekt de beperkingen van vrijwillige samenwerking. Het college ziet geen aanleiding voor adviespunten met betrekking tot nut en noodzaak van het voorstel.

2. Minder belastende alternatieven

De Bedrijfseffectentoets (BET) die bij het voorstel is gevoegd, laat zien dat de wijze waarop bedrijven gegevens aan de diensten verstrekken, grote invloed heeft op de kosten. Voor financiële instellingen worden de kosten voor het zelf ontwikkelen van een beveiligd portaal geraamd op € 50.000,- tot € 150.000,-. Wanneer de diensten een centraal portaal ontwikkelen, bedragen de eenmalige aansluitkosten naar schatting € 3.200,- tot € 6.500,- per instelling. De structurele beheer- en onderhoudskosten zijn niet gekwantificeerd. Het voorstel maakt niet duidelijk of een centraal portaal wordt ontwikkeld, wie dit gaat beheren en of bedrijven ook gebruik kunnen blijven maken van hun bestaande systemen en bestandsformaten.

De BET laat bovendien zien dat bedrijven sterk verschillen in het aantal verzoeken waarbij zij een investering in een portaal zinvol achten. Deze grens varieert van één verzoek per week tot vijftien verzoeken per dag. Daarmee is onvoldoende duidelijk welke wijze van gegevensoverdracht voor bedrijven het minst belastend is.

2.1 Het college adviseert de mogelijkheden voor gegevensoverdracht te vergelijken en de minst belastende optie te kiezen. Neem daarbij de ontwikkeling, het beheer en de kosten van een centraal portaal mee.

3. Werkbaarheid

De BET is mede gebaseerd op interviews met zeven grote onlineplatforms en zeven financiële ondernemingen, waarvan vijf grote en twee middelgrote. Er lijken geen interviews te hebben plaatsgevonden met micro- en kleine ondernemingen. Tegelijkertijd bestaat volgens de BET circa 80 procent van de afgebakende platformpopulatie uit microbedrijven. Niet duidelijk is of

de nieuwe verplichtingen ook voor deze ondernemingen werkbaar zijn. Gelet op hun beperkte personele en technische capaciteit is die werkbaarheid niet vanzelfsprekend. Ook is niet duidelijk welke voorlichting en praktische ondersteuning zij kunnen verwachten.

3.1 Het college adviseert de werkbaarheid voor kleine en micro-ondernemingen nader te onderzoeken en toe te lichten hoe rekening wordt gehouden met hun uitvoeringsmogelijkheden.

De wijze van gegevensverstrekking wordt nader geregeld bij algemene maatregel van bestuur. Nog onduidelijk is welke technische eisen en bestandsformaten daarbij gaan gelden. Wanneer bedrijven gegevens in een verplicht format moeten aanleveren dat niet aansluit op hun bestaande systemen, kan dit leiden tot extra werkzaamheden en investeringen. De BET laat zien dat bedrijven al beschikken over verschillende systemen voor het verwerken en veilig verstrekken van gegevens. Het is daarom van belang dat zoveel mogelijk gebruik kan worden gemaakt van bestaande voorzieningen.

3.2 Het college adviseert bij gegevensverstrekking zoveel mogelijk aan te sluiten bij bestaande systemen en bestandsformaten van bedrijven.

De nieuwe verplichtingen voor onlineplatforms omvatten ook het verstrekken van toekomstige gebruiksgegevens. Daarbij kan sprake zijn van realtime gegevensverstrekking. De BET laat zien dat onlineplatforms hiervoor mogelijk nieuwe technische voorzieningen moeten ontwikkelen. De kosten daarvan bedragen volgens de onderzochte bedrijven minimaal € 100.000,- en kunnen oplopen tot enkele tonnen. Daarbij komen jaarlijkse onderhoudskosten van naar schatting 20 tot 30 procent van de ontwikkelkosten. Het voorstel maakt onvoldoende duidelijk wanneer realtime gegevensverstrekking noodzakelijk is en wanneer kan worden volstaan met periodieke verstrekking.

3.3 Het college adviseert te verduidelijken wanneer realtime gegevensverstrekking noodzakelijk is.

Voor gegevensvorderingen aan aanbieders van communicatiediensten en onlineplatforms geldt in beginsel dat de gegevens 'terstond' moeten worden verstrekt, tenzij anders is bepaald. Dit geldt ook voor gegevensvorderingen ter bescherming van het maatschappelijk leven of de gereedstelling of veiligheid van de krijgsmacht. De toelichting maakt onvoldoende duidelijk waarom onmiddellijke verstrekking noodzakelijk is en wanneer van dit uitgangspunt kan worden afgeweken. De BET gaat er bovendien van uit dat onlineplatforms gegevensvorderingen doorgaans tijdens reguliere kantooruren kunnen afhandelen. Dit uitgangspunt is niet expliciet vastgelegd in het wetsvoorstel. Hierdoor is onvoldoende duidelijk welke termijnen in de praktijk gelden en of rekening wordt gehouden met de uitvoerbaarheid voor bedrijven, in het bijzonder het midden- en kleinbedrijf.

Verder is niet duidelijk welke procedure geldt wanneer een gegevensvordering onduidelijk, technisch niet uitvoerbaar of niet binnen de gestelde termijn uitvoerbaar is. Hierdoor is onzeker

of bedrijven rechtstreeks met een bevoegd aanspreekpunt bij de diensten kunnen overleggen over de gevraagde gegevens, de wijze van verstrekking of de termijn.

3.4 Het college adviseert de noodzaak van gegevensverstrekking 'terstond' nader te onderbouwen en in overleg met de betrokken doelgroepen werkbare termijnen vast te stellen, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen reguliere en spoedeisende vorderingen. Verduidelijk daarbij de contact- en overlegmogelijkheid als een vordering onduidelijk of niet tijdig uitvoerbaar is.

Het aanvragen van een vergoeding veroorzaakt zelf kosten. Sommige onlineplatforms geven in de BET aan dat zij geen vergoeding zullen aanvragen omdat de aanvraag te veel tijd kost. Een eenvoudige, gebundelde declaratie, een vooraf ingevuld vergoedingsvoorstel of een passende vaste vergoeding kunnen de lasten voor zowel de diensten als bedrijven verminderen.

3.5 Het college adviseert de procedure voor vergoeding van kosten zo lastenluw mogelijk in te richten.

4. Gevolgen regeldruk

De BET bevat berekeningen op handelingsniveau voor een deel van de gegevensvorderingen. Voor onlineplatforms bedragen de gemiddelde kosten € 267,- per vordering, exclusief de verstrekking van actuele gebruiksgegevens. Voor financiële ondernemingen rekent de BET met € 67,20 per vordering, inclusief de aanvraag van een vergoeding. De kosten van verschillende verplichtingen en investeringen ontbreken, terwijl ook nog niet duidelijk is welke kosten worden vergoed en welk deel daadwerkelijk nieuw is ten opzichte van de huidige situatie.

De BET bevat drie scenario's waarvan de regeldrukgevolgen zijn berekend (1.000, 3.000 en 6.000 gegevensvorderingen). De regeldrukkosten variëren in deze scenario's van € 267.000,- voor onlineplatforms en € 67.200,- voor financiële ondernemingen (samen € 334.200,-) tot € 1.602.000,- voor onlineplatforms en € 403.200,- voor financiële ondernemingen (samen € 2.005.200,-). De eenmalige kennisnamekosten bedragen samen € 17.700,- tot € 64.200,-.[1]

Bovenstaande regeldrukberekening onderschat de daadwerkelijke gevolgen, omdat diverse relevante kosten nog niet zijn gekwantificeerd. Dat geldt voor de verruimde verplichtingen van aanbieders van communicatiediensten om gegevens en technische medewerking te leveren voor interceptie en volgen. Ook de kosten van actuele gegevensverstrekking door onlineplatforms en van gegevensverstrekking ter bescherming van het maatschappelijk leven of de gereedstelling of veiligheid van de krijgsmacht zijn niet in de totalen opgenomen. De BET bespreekt deze laatste twee verplichtingen wel kwalitatief. Voor de gegevensverstrekking ter bescherming van deze belangen past, gezien het karakter van uiterste middel, een onderbouwde raming met scenario's. Ook mogelijke systeemontwikkeling, onderhoud, licenties, scholing, realtimefunctionaliteit en aanvullende geheimhoudingsprocedures ontbreken in de totalen. Het aantal bedrijven dat deze voorzieningen nodig heeft, is niet geraamd.

[1] Eigen optelling op basis van BET, pp. 16 en 27: onlineplatforms € 4.200,-–€ 21.000,- en financiële ondernemingen € 13.500,- –€ 43.200,-. Tabel 6 vermeldt ten onrechte € 2.100,- in plaats van € 21.000,-.

De memorie van toelichting noemt wel de gemiddelde kosten per gegevensvordering, maar bevat geen berekening van de totale jaarlijkse regeldrukkosten. De verschillende rekenvarianten en bijbehorende aannames staan alleen in de BET. Hierdoor geeft de toelichting onvoldoende inzicht in de totale regeldrukgevolgen van het voorstel.

4.1 Het college adviseert de regeldrukkosten volledig te kwantificeren, conform de rijksbrede methodiek, en de berekening, inclusief de onderliggende aannames en scenario's, op te nemen in de memorie van toelichting.

De memorie van toelichting vermeldt dat bedrijven aanspraak hebben op vergoeding van de administratie- en personeelskosten die rechtstreeks voortvloeien uit gegevensvorderingen. Voor zover bedrijven deze kosten daadwerkelijk vergoed krijgen, resteren daarvoor volgens de BET geen regeldrukkosten. De vergoedingsregeling moet echter nog nader worden uitgewerkt. Daardoor is nog niet duidelijk welke kosten worden vergoed en welke kosten bij bedrijven blijven.

Bij gegevensvorderingen aan onlineplatforms en financiële instellingen noemt de wettelijke aanspraak rechtstreeks voortvloeiende administratie- en personeelskosten. Voor technische medewerking aan interceptie en volgen worden daarnaast uitdrukkelijk investerings-, exploitatie- en onderhoudskosten genoemd. Voor gegevensverstrekking ter bescherming van het maatschappelijk leven of de gereedstelling of veiligheid van de krijgsmacht en voor medewerking aan ontsleuteling bevat de vergoedingsbepaling (artikel 93) geen aanspraak op vergoeding. Ook is voor gegevensvorderingen aan onlineplatforms en financiële instellingen niet expliciet geregeld of investeringen in nieuwe systemen, software en technische voorzieningen worden vergoed.

Naast de reikwijdte van de vergoedingsregeling is het feitelijke gebruik daarvan van belang. Sommige onlineplatforms geven in de BET aan dat zij verwachten geen vergoeding aan te vragen, omdat de tijdsbesteding niet opweegt tegen de baten. Bij deze bedrijven blijven de kosten van gegevensverstrekking dus bestaan. Een lastenluwe en eenvoudige aanvraagprocedure, zoals geadviseerd in adviespunt 3.5, kan deze drempel verlagen. Dit vergroot de kans dat bedrijven de vergoeding daadwerkelijk benutten en voor de vergoede onderdelen geen regeldrukkosten resteren. Eventuele niet-vergoede aanvraagkosten blijven daarbij meetellen.

4.2 Het college adviseert de vergoedingsregeling nader uit te werken en per verplichting inzichtelijk te maken welke kosten worden vergoed en welke kosten resteren. Houd daarbij rekening met de aanvraagkosten en het verwachte gebruik van de vergoeding.

Het wetsvoorstel voorziet in een evaluatie van de doeltreffendheid en de effecten van de wet binnen vijf jaar na inwerkingtreding. Daarnaast is een invoeringstoets na één tot twee jaar aangekondigd. De toelichting maakt niet duidelijk of daarbij ook de regeldrukeffecten voor bedrijven worden onderzocht. Dit is relevant omdat de BET voor de berekening van de regel-

drukkosten verschillende aannames en scenario's hanteert. De daadwerkelijke kosten van bijvoorbeeld de aansluiting bij een portaal en het aantal gegevensvorderingen zijn daardoor nog onzeker.

4.3 Het college adviseert om regeldruk op te nemen in zowel de invoeringstoets als in de wetsevaluatie.

Dictum

Gelet op bovengenoemde bevindingen is het eindoordeel ten aanzien van dit voorstel:
Niet indienen / vaststellen tenzij met de adviespunten rekening wordt gehouden.

Het college vertrouwt erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd over de uitkomsten van de toetsing. Indien u het voorstel verder in procedure brengt, gaat ATR ervan uit dat de toelichting per adviespunt duidelijk maakt op welke wijze rekening is gehouden met het ATR-advies. Aanvullend verzoekt het college u de gewijzigde versie van het voorstel aan ATR voor te leggen, zodat wij kunnen bepalen of een aanvullende zienswijze opportuun is.

In de verwachting u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd,

Hoogachtend,

w.g.

M.A. van Hees
Voorzitter

R.W. van Zijp
Secretaris